

הנמהרים, לולא מהרו בעלי הדפוס להבהל מסכנת הפכה זה חורבן שהפועלים מביאים להם, לפי דבריהם, ומצד אחר לולא הריוקו הפועלים באחרים מחבדיהם שלא ידעו לכבש את יצרם או לא בא הדבר לידי בלבולים כי אז אילי עבר הכל בשלום, ועל כל פנים במחננו. האם לא נרא לחשב, כי גם פה בארץ. מוסרים הנני את עניינינו ואת עצמנו את כל ישיהנו לאנשים האדישים לנו לגמרה והשונאים איתנו על פי רוב. האם: אנחנו עבדים ועבדים נשאר? זאת היא האמת המרה.

* *

כשעה אחרונה שמעני, כי הפועל שנחבש בקונסוליה הרוסית הוצא לחפשי. כמו כן שמענו כי הסכסוך בין בעל הדפוס של לוי ופועליו אולי יגמר היום. אומרים אמר כי היום יום ב' ישבו כוודים משני הצדדים, וכי אפשר שבו ביום יחלימו אם לשלום אם למלחמה. נקיה כי לשלום.

= חפירות.

חברה צרפתית החופרת במעבה הארמה בעמק חמשים מור אצל בית החיים של הספרדים הנקרא „סאמבוסקי“ נוצאו שמה דברים עתיקים מאד. ולפי מה שספרו לנו מצאו אבן גדולה חקיקה בכתובת אשורית כמזמור. שיר למעלות אשא עיני אל ההרים וכי. גם שקלי כסף וזהב מוזמן הבית הראשון מצאו שמה לרוב, גם בתים גדולים ואולמים רחבים נמצאי עם כל מכשירי הבית של חומן ההוא: כמות גדולה של קררות וזרם ונרות עם הפתילות בהוכס. לצערנו לא יכלנו להידע ברגע כחבנו עד כמה אמתות הידיעה האלה. כמו תמיד, כמאורעות כאלה, מגוימים הרבה בעיר מספרים בענין זה ספורי נפלאות. אולם מחר נשתדל לתת לקוראינו פרטים ממשיים ומעניינים בדבר החפירות.

= במחנה הארמנים.

קוראינו זוכרים וראי את המהומות שהתפרצו בהריר הארמני לרגלי עריצותו של אחד משרתי הקדש. המשרת הנכבד הזה לא אבה להכנע בפני דרישות העדה הארמנית ולמרות פקודת הפחה אמר להשאר בדיר. סוף סוף התערבו שוטרים בדבר ויוציאוהו בחזקה מהדיר. והנה היום קרה מקרה שונה לגמרה. מקישטא קבני הבטריק היוני פקודה רשמית להגלות בחזקה מהריר של כמרים ארמנים, שמצאו בהם פגם. הפקודה הזאת עוררה התרגשות כבירה בקרב העדה הארמנית, וקהל גדול של ארמנים יצא להשראת, ויורש מחפחה להשתדל שלא תמלא הפקודה מעיר הבירה, כי שני הכומרים האלה חביבים על העדה הארמנית מאד. הפחה הכטיח להם למלא רצונם, ועתה מחכים הארמנים לתשובה מקישטא.

הכל כמו אצלנו.

= „העבריה“

התרגלנו לראיתה בודדה ועצובה. לא רק בגולה האיומה, אך גם פה, בארצנו, בארץ רבודה. כמה פעמים בנשפים שערכנו, חפשינו אנחנו בניה, הפשנוה לשוא, כי מצא לא מצאניה. או אם גם ראינוה, הנה התחבאה אל הבילים, הצטמקה, התכוצה, כאלו בושה מוקנתה ומכעורה. ואנחנו הלא ידענו מה יפה העבריה. יפה למרות שלשת אלפי השנים המעמיסות עליה, יפה כאשר יפה הירח העתיק. יפה סכנין ישן של חרומאים או של היונים. גם אמש, בבית-העם, יראנו לדרש אחריה. התעלם, ההתהבא מפנינו? התרשה לאחיותיה הצעירות והכעורות ממנה להקדימנה על כל צעד ושעל? ואמנם, כשנכנסנו לחדר הקריאה, כשראינו על השלחנות את ערמת העתיקים הורגוניים, את „מיימפו“ ואת „טיליגרפיו“, את „פאלקס-“

יום יום

= משרה המלחמה.

הראשות החלה לעשות חקירה ודרושה בדבר שנים מהפועלים שנאשמו שירו באקדה שלש פעמים על אחד מהפועלים של בית-דפוס לוי ושיתפיו. אחד מהפועלים האלה היבא להמשטרה, וימצאו אצלו סכין חד וחגורת-אקדה ממולאה כדורים. פששאלהו ראש המשטרה מאיפה לו הסכין והכדורים, ענה הפועל כי ירה לא ירה באיש, וכי חברו הפועל השני מסר לו את בלי-הזין האלה. בינתיים הובא הפועל השני, מנתיני רוסיה, להקונסוליה הרוסית, ועודנו יושב שמה גם היום.

בעלי בית הדפוס, שבו אמרו הפועלים, החליטו לרדף את פועליהם אלה בכל האמצעים. ובהיות דפוס הא' לוי עומד חחת חסות גרמניה, פנו בעלי הדפוס אל הקונסול הגרמני וידרשו ממנו להתערב בדבר. הקונסול נענה מיד לבקשהם ויתאונן לפני הרשות אדות המקרים האמורים. גם קונסול איסתרניה הכטיח את עורתו המוסרית להאדון ברוך ראהלד, מנהל הדפוס לוי.

כאשר רואים קוראינו הולכים הדברים ומתחרדים משני הצדדים. זרים ונכרים מתערבים כדבר, להרפהנו ולבשתנו, וככל זאת, לו אך התאפקו מעט שני הצדדים. במעשיהם

בלאט" ואת ה"יודיש בלאט", את ה"רסויט" הרוסי ואת לא ידעתי עוד מה, וכיניהם, כמו בנס, את "הצבי" הקטן והמסבן, את "העולם" הצהוב ואת ה"פועל הצעיר" היהיר. אין "הזמן" אין "השלוח", אין בכלל בית-העם עברי אלא לעם הודונוני. כשזאת ראינו, חפרו פנינו, ואמרנו: העבריה חרתע אחור גם הפעם, העבריה הסתלק אף הערב.

לאשרנו טעינו. — באולם הרחב זרמו החיים זרם אדיר וכביר. הכל דברו עבריה, הכל ידעו כי יתענינו בעבריה, הכל השו אזניהם לשמע ולהקשיב. ובמאות הפנים שראינו פה ושם, בעינים השחורות או בעינים התכולות, על המצחים הגדולים או על המצחים הקטנים קראנו מפרש חבה — לא נאמר אהבה — לעבריה העלובה. עבריה, איכי? עבריה צאי-נא, צאי-נא ממחבואך ובואי אלינו. לא לכלנו את זקנך, לא לכלנו את מבווערת. האמיני-נא: עוד יש לך הקוה.

ואמנם היה האולם מלא מפה אל פה, כי העבריה הודיעה שבמוצאי שבת תהיה אספתה הכללית. בשמנה בדיוק עלה על הבמה הא' א. ילין וימסר דין וחשבון מהעבודה בחצי השנה העברה, אחריו נאם בהתרגשות, כמו תמיד, ברזלי העטמי ויררש מהנאספים להקריב את שארית כחם להפצת העברית. הארון ברזלי יסר בפרט את כל אלה מהיודעים עברית והמדברים ז'רגונית: זו בושה! זו חרפה! (אמנם, אדוני ברזלי! — הסערכת.)

כשנמר הארון ברזלי לנאם וילדרש, החלו הוכוחים. אלה הללו את שעורי הערב ואלה יעצו לדבר להעם, אלה בקרו את עבודת העבריה ואחרים מצאן, כי הנשים, העלמות לא עישהו מאימה. הא' קרניאל, אחד מחברי הועד, חפסיק את הבקרת בהערה צידקה מאד: בלי כסף אין מאומה והסרים כמאה פרנק. האספה מעט ניאשה מהודיעה הזאת, ואחרים מהרו לצאת את האולם, ובכל זאת מיר נגשו לקבוץ כספים, שקל שקל לנפש. צריך להורות כי הרבה מאד נתנו. בינתים נבחר הועד החדש וחבריו, האדונים: ברזילי, לדרר, ילין, קרניאל, אלמאליח, חפץ, שילמן. לסגנים נבחרו פרופ' שיץ והגברת לוי, בת הארון לוי.

אלה הם האנשים: האינך שמחה, עבריה? שכחנו להזכיר, כי אחרי ההפסקה עלה ה' אלמליח הכמתה ויכחיש את הודיעה שבאה ב"הצבי" ושעל פיה ברצינו להוציא לאור עתין בז'רגונית. הארון אלמאלח נשבע שמעולם לא עלה בדעתו מחשבה שחורה כזו. וחקהל הסתער במחיאות כפיים.